

Dnr: Ju2024/02620

Justitiedepartementet

Remissvar över betänkandet (SOU 2024:88), Säkerhetsprövningar – nya regler

Bevakningsbranschen har tagit del av rubricerat betänkande och inkommer här med ett gemensamt remissyttrande. Bevakningsbranschen utgörs av parterna: Svenska Transportarbetareförbundet, Säkerhetsföretagen samt Bevakningsbranschens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (BYA). Dessa parter företräder de 200 st. auktoriserade bevakningsföretag som omfattas av branschens kollektivavtal. Dessa företag har sammanlagt cirka 25.000 medarbetare som tillsammans utför cirka 99 procent av den bevakning i Sverige som sker yrkesmässigt för annans räkning.

Sammanfattning

Bevakningsbranschen instämmer i utredningens förslag att i lagstiftning reglera vad en grundutredning normalt bör innehålla, samt att det är verksamhetsutövaren som ska göra den samlade bedömningen och fatta säkerhetsprövningsbeslutet.

Bevakningsbranschen delar även utredningens uppfattning att det bör införas en möjlighet att överpröva ett beslut om säkerhetsprövning, men anser att det behöver utredas vidare hur detta kan ske utan att säkerhetskänsliga uppgifter riskerar att röjas.

Mot bakgrund av vissa brister i effektiviteten i det svenska systemet för säkerhetsprövning, samt det faktum att Sverige har blivit medlem i NATO, föreslår bevakningsbranschen att Regeringen tar initiativ till att utreda om och i så fall hur, en modell med ett klareringssystem skulle kunna fungera i en svensk kontext.

Bevakningsbranschens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd

POSTADRESS

Box 1233, 164 28 Kista

 08-703 08 00

BESÖKSADRESS

Borgarfjordsgatan 11-13

 kontakt@bya.se

ORG.NR

802416-3183

 www.bya.se

1. Parterna tillstyrker utredningens förslag i punkt 7.5.4 att i lagstiftning reglera vad en grundutredning normalt bör innehålla, även om säkerhetsprovningens omfattning kan variera beroende på det enskilda fallet. Bevakningsbranschen lämnar i punkt 1.1 förslag på tillägg och förtydliganden.

1.1 Behov av rättslig grund för hantering av känsliga personuppgifter

I förhållande till utredningens förslag i punkt 7.5.4 betonar bevakningsbranschen särskilt vikten av att den som genomför en grundutredning genom författning ges en rättslig grund för att hantera känsliga personuppgifter. Detta innebär att den som genomför en grundutredning exempelvis måste kunna hantera uppgifter om, och ställa frågor kring, enskildas historik avseende brottsmisstankar och rättsliga påföljder.

Det är också viktigt att Säkerhetspolisen även fortsättningsvis har i uppdrag att ta fram vägledningar inom området.

2. Parterna tillstyrker förslag i punkt 8.2.3 att verksamhetsutövaren ska göra den samlade bedömningen och fatta säkerhetsprovningsbeslutet. I undantagsfall, när myndigheten har det bestämmande inflytandet över den prövades lämplighet från säkerhetssynpunkt att delta i säkerhetskänslig verksamhet hos en enskild verksamhetsutövare, är det i stället myndigheten som ska göra den samlade bedömningen. Bevakningsbranschen tillstyrker vidare skriftlighets krav för säkerhetsprovningsbeslut enligt utredningens förslag i avsnitt 8.3.2. Bevakningsbranschen lämnar i punkt 2.1 förslag på tillägg och förtydliganden.

2.1 Standardiserad process för grundutredning och inhämtning uppgifter från arbetsgivare

Som redovisats i utredningen åligger det varje verksamhetsutövare att utreda behovet av säkerhetsskydd samt att planera och vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som krävs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. Det är därför naturligt och av stor vikt att verksamhetsutövaren även ansvarar för och genomför den samlade bedömningen av den prövade samt fattar säkerhetsprovningsbeslutet. En ordning där verksamhetsutövaren ensidigt tar fram underlag till samtliga grundutredningar kommer dock innebära att verksamhetsutövarna påförs en betydande mängd arbete.

Det bör i denna del särskilt anmärkas att det är vanligt att anställda inom bevakningsföretag, och flera andra branscher, tvingas genomgå upprepade och i huvudsak identiska säkerhetsprovningar hos flera olika verksamhetsutövare.

Sammantaget är utredningens förslag på ändrat regelverk positivt, men riskerar leda till långa handläggningstider, kostnadsökningar och ökad belastning för såväl privata aktörer som det allmänna.

Mot denna bakgrund finns det anledning att införa regler som möjliggör för den säkerhetsprövades arbetsgivare, i regel leverantören, att efter förfrågan från en eller flera verksamhetsutövare bistå med underlag till grundutredningen. Mot samma bakgrund förordas en standardisering avseende en verksamhetsutövarns förfrågan om underlag till grundutredningen och vid utformning av skriftliga säkerhetsprovningsbeslut.

3. Bevakningsbranschen tillstyrker utredningens förslag att det bör införas en möjlighet att överpröva ett säkerhetsprövningsbeslut. Bevakningsbranschen anser att ett säkerhetsprövningsbeslut, som är negativt för en enskild, ska få överklagas och bevakningsbranschen anser att det är av vikt att Sverige uppfyller åtaganden enligt Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna av såväl rättssäkerhetsskäl som legitimitetsskäl.

Bevakningsbranschen anser dock att också är av vikt att det säkerställs att en överprövning av ett beslut om säkerhetsprövning ska kunna ske utan att det uppstår risk för att säkerhetskänsliga uppgifter röjs.

I likhet med utredningen avsnitt 11.3 anser bevakningsbranschen att det saknas en befintlig instans som är lämplig att inneha detta uppdrag. Utredningen redogör i avsnitt 11.4 för inrättandet av en ny nämndmyndighet eller en ny specialdomstol. Bevakningsbranschen anser att inrättandet av en ny nämnd eller specialdomstol för att hantera överklagande är att föredra framför befintliga instanser.

Bevakningsbranschen delar samtidigt den uppfattning Försvarsmakten framfört i sitt särskilda yttrande gällande att frågan behöver utredas ytterligare innan inrättande av en särskild nämnd eller specialdomstol aktualiseras. Utredningens förslag är inte tillräckligt utrett och konsekvenserna av förslaget går inte att överblicka. Vidare behöver ett överprövningsärende av ett säkerhetsprövningsbeslut kunna hanteras skyndsamt.

4. Bevakningsbranschen tillstyrker utredningens förslag i avsnitt 7.5.4, med innebörden att medborgarskap eller anknytning till utlandet bör utgöra en del av bedömningen i en grundutredning. Branschen menar att utredningens ställningstagande kring medborgarskap och utlandsanknytning svårligen kan tolkas på annat sätt än att ett missgynnande i diskrimineringshänseende i vissa fall får anses ha ett berättigat syfte, samt att åtgärden får anses vara både lämplig och nödvändig.

För att undvika ett oklart rättsläge och därmed relaterade tvister anser bevakningsbranschen att det, med hänsyn till lex specialis, bör regleras i författning vilka undantag som får göras från lag om förbud mot diskriminering samt från bestämmelserna om olaga diskriminering enligt brottsbalken.

Vidare bör Regeringen eller behörig myndighet, av det skäl att det kan ske snabba förändringar i omvärlden, ges bemyndigande att föreskriva vilka förutsättningar med hänsyn till medborgarskap och utlandsanknytning som kan ligga till grund för att identifiera risker som bedöms påverka lojaliteten ur säkerhetshänseende och som ska beaktas vid grundutredningen.

5. Behov av ytterligare utredning

Utredningen redogör i avsnitt 6.2.2 för Norges klareringssystem. Det norska systemet bygger i stort på en modell som är vanligt förekommande bland medlemsländerna i NATO. Bevakningsbranschen anser att det, i jämförelse, finns nackdelar med det svenska systemet för säkerhetsprövning, vilket bland annat leder till ineffektivitet och ökad administration, något som övergripande beskrivs i punkt 2.1 i detta yttrande.

Mot bakgrund av att Sverige har blivit medlem i NATO föreslår bevakningsbranschen att Regeringen bör ta initiativ till att utreda om, och i så fall hur, en modell med ett klareringssystem skulle kunna fungera i en svensk kontext.

Stockholm 2025-04-14

Svenska Transportarbetareförbundet

Säkerhetsföretagen, Almega

Magnus Thelander
Central Ombudsman

Joachim Källsholm
Ordförande

Bevakningsbranschens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd

Martin Bjurhem
Vd